

הרב יחזקאל דאום זצ"ל

עשרים שנה להסתלקותו

הרב יחזקאל דאום זצ"ל – רבה הראשון של תנובה, נולד במושבה מגדיאל למשפחה חקלאית, שחינכה לעבודה קשה וגאולת אדמת הקודש מתוך אהבת ארץ ישראל.

שימש בתפקידים רבניים בהתיישבות החקלאית כרבה של רמת מגשימים, יקבי גולן, בית הארחה כינר והיה מעמודי התווך של מערכת הכשרות בארץ.

הרב דאום למד במדרשת "נועם" בפרדס חנה ולאחר מכן – בישיבת מרכז הרב. בצבא שירת כמד"ן ולאחר שירותו הצבאי הוסיף ללמוד שנים רבות בישיבת מרכז הרב, גר בירושלים והקים בה את משפחתו. לאחר מלחמת יום הכיפורים עלה הרב דאום עם

משפחתו לרמת הגולן בימי מלחמת ההתשה הקשים. דווקא בשעה קשה כזו, כאשר עתידה של ההתיישבות בגולן היה לוט בערפל; כשכולם היו מלאי חששות, הודיע הרב דאום על נכונותו לעלות לרמת הגולן ולחזקה.

הרב דאום הקים בשיתוף חבריו כולל אברכים ברמת הגולן. בשנותיו הראשונות ברמת מגשימים, הצטרף הרב יחזקאל לצוות מורי התושב"ע בבית הספר המשותף בשדה אליהו. תוך זמן קצר התחבב מאוד על התלמידים שהרבו לפקוד אותו גם בתום לימודיהם. גם כשסיים את ההוראה הסדירה בביה"ס המשיך לשמור על קשר רצוף, וללמד בחוגים תורניים לתלמידי החטיבה והתיכון. החשיפה הציבורית שלו החלה כשבשנת השמיטה תשמ"ז מינתה אותו הרבנות הראשית ליושב ראש ועדת השמיטה ובכל בוקר לפני הנץ החמה יצא בדרכו מרמת הגולן לירושלים ובחזרה בערב כשהוא גומע מידי יום קילומטרים רבים.

משסיים את תפקידו כיו"ד ועדת השמיטה חזר הרב יחזקאל ללמד בישיבת הגולן בחיספיין. בחורף תשמ"ז הגיעה הנהלת "תנובה" למסקנה שיש להיענות בחיוב להצעת הרבנות הראשית ולמנות רב לקונצרן. בחיפוש אחר רב תבעה "תנובה" שהוא יהיה איש ההתיישבות, המכיר ומסוגל להתמודד עם בעיות הכשרות החל מהייצור החקלאי, דרך התעשייה, וכלה בשיווק. חיפשו רב שחי את הבעיות החקלאיות, וכך איתרו את הרב דאום. הרבנים הראשיים לישראל תמכו במועמדותו והמינוי יצא לדרך. רמת מגשימים התקשתה לשחררו, וכך יצא שהרב דאום קיבל על עצמו להמשיך להיות רב במושב, בצד תפקידו החדש.

מינויו של הרב דאום כרב תנובה היתה נקודת מפנה בגישה למכלול נושאי הכשרות, כולל הכשרות למהדרין. הרב דאום היה כח מוביל ודוחף לשיפור הכשרות ואף להנהגת הידורים בכשרות, גם אם הדבר דרש מתנובה שינויים ארגוניים והקצאת משאבים כספיים לא מבוטלים.

מלכתחילה נקט הרב דאום מדיניות של עבודה בשלבים. הוא ראה כמטרה לרכז בידיו את כל ההכשרים כדי לקבוע אמות מידה אחידות לכשרות. יצר מערכת יחסים קרובה עם ראשי מערכות הכשרות המהודרת בארץ ובחו"ל דבר שסייע בפקוח הכשרות.

בעיה רצינית במחלבות הייתה, בשעתו, השימוש במחמצת חלב מתוצרת חוץ שהיו בה חששות של חלב נוכרי. הרב דאום וצוות משגיחים נסעו לדנמרק, ושם תחת פיקוחם יוצרה לראשונה מחמצת כשרה למהדרין מחלב שנחלב תחת השגחה.

מבצע פסח ברפתות היה מבצע לוגיסטי רב ממדים שהרב דאום יזם וביצע. הקיבוצים נדרשו לא להאביס את הפרות בתערובת חמץ זמן רב לפני פסח ולבער כל חמץ מהרפתות מבעוד מועד. הודות לכך כל החלב ששווק ע"י תנובה לקראת פסח היה כשר למהדרין, ללא חשש חמץ. מבצע זה היה מלווה בפיקוח יסודי בכל מקורות החלב של תנובה במשקים ובקיבוצים.

הקפדתו על אמות מידה מחמירות מתבטאת במה שסיפר הרב אברהם דב אוירבך, רב ואב"ד טבריה והגליל: "באחד מימי חול המועד פסח הגיע אלי לביקור חג הרב דאום. בעודו יושב אצלי הגיעה אליו הודעה בביפר, שבאחד המשקים מצאו חמץ. ללא היסוס הורה הרב דאום לשפוך אלפי ליטרים של חלב. הוא לא הלך לקולא, הוא הלך לחומרא. הוא הסביר לי את פשר החלטתו, כי צריכים להכניס את התודעה – מה זה חמץ בפסח. זה היה כשרות עם קידוש ה' משולב יחד. מה זה פסח אצל יהודי, ומה זה פחד מחמץ אצל יהודי".

הרב דאום היה מעורב מאוד בכל הקשור להסדרת הפיקוח על הפרשת תרומות ומעשרות ומניעת ערלה במחסני תנובה. ללא הודעה מראש היה הרב דאום "נוחת" בשעת בוקר מוקדמת במחסני תנובה כדי לפקח אישית ולבדוק שאכן הופרשו תרומות ומעשרות כהלכה.

האנשים שבחר לתפקידים השונים נבחרו על פי כישוריהם, ללא התייחסות למוצאם, לעמדות הפוליטיות שלהם או להשתייכותם המפלגתית. הוא דאג לגולן והזדהה עם אנשיו. בשנים האחרונות הרחיבו את מכסת החלב למשקי רמת הגולן, והרב יחזקאל, יליד מגדיאל, שראה בחקלאות את הבסיס הבריא לקיום המדינה בעת הזאת, שמח שהבסיס החקלאי בגולן התרחב והתחזק.

עבודתו של הרב דאום, כמי שעסק בכשרות וברצינות, לא הייתה סוגה בשושנים. הוא לא נרתע מהקשיים שנערמו על דרכו, ידע לעמוד בתוקף על דרישות ההלכה והקרין על מקבלי החלטות כנות ויושרה רבה מאוד.

מעבר ומעל להיותו רבה של "תנובה" היה הרב יחזקאל רבם של העובדים. תכונותיו התרומיות סייעו לו להיות מחוץ לכל מחלוקת. אהוד ואהוב על הכל. הופעתו העממית וצניעותו קרבו אליו את כל שכבות העם. עובדי "תנובה" פנו אליו בבעיות אישיות רבות, ומעולם לא השיב את פניהם ריקם. גם הנהגת "תנובה" נשבתה בקסמו, ואנשים רבים הרבו להתייעץ עימו גם בדברים שאינם נוגעים לכשרות.

הרב דאום עלה לישיבה של מעלה ביום שבת קודש, פרשת חוקת, ז' בתמוז תשנ"ג בעיצומן של הכנות לשנת השמיטה דאז. לאחר פטירתו הספיד אותו הרב משה צבי נריה זצ"ל: "הרב ר' יחזקאל דאום ז"ל עמד בשורה הראשונה של דור הרבנים החדש. הדור הרענן של ישראל 'פרי הארץ לגאון ולתפארת'. תורתו של מרן הרא"ה זצ"ל נספגה ברוחו, חיבתו טבעית אצלו ותורת ארץ ישראל הייתה כבר בגיל צעיר למד על מנת ללמוד, לשמור ולעשות, וגדול התלמוד שהביאו להוראה של חינוך ולהוראה של פסיקה.

(לקט מתוך דברים שנכתבו ופורסמו לזכרו ע"י הרב מרדכי עמנואל ורשימה שנכתבה בסיוע בנו דורון)